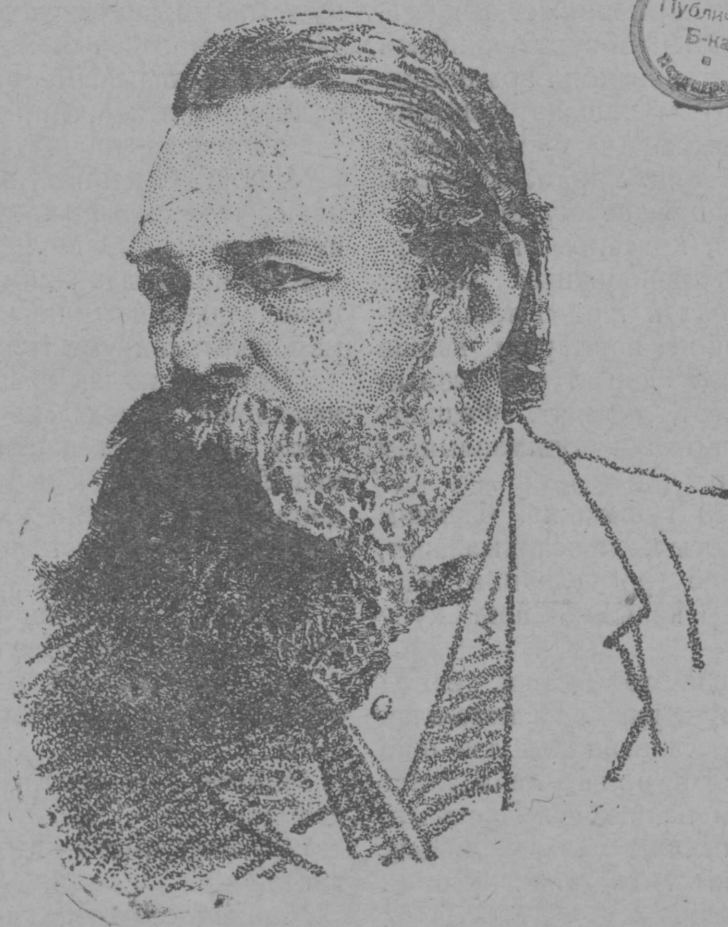


Ж  
5

~~Н728-1~~  
6

ЧЫЛА ЭЛ ПРОЛЭТАР-ВЛАК, УШНЫЗА!

# У МАРИЙ ДРАМАШ



Ф. ЭНГЕЛЬС

1935 ий

МАРИЙ ОБЛАСЬ  
КУГЫЖАНЫШ САВЫКТЫШ

Сэнтъябр № 9

## МАРИЙ ҮДРАМАШ

ТЫЛЗЭ ЙЭДА ЛЭКШЭ ЖУРНАЛ  
1935 ий сэнтъябр № 9

## КОМУНИСТ ИНТЕРНАЦИОНАЛЫН VII-ШЭ КОНГРЕССШЭ

Ийуль тылызыштэ Моско олаш комунист интернационалын VII-шэ туньямбал (конгрессшэ) погынымашыжэ лийэ. Тышкэ түрлө наций кокла гыч бб комунист партий шкэ коклашт гыч прэдставитэлыштым сайлэн колтэныт. Тидэ конгрэсыштэ түрлө кугыжаныш, түрлө наций гыч толшо комунист партийын прэдставитэлышт капиталист кугыжанышлаштэ пашазэ дэн крэсаньык-влакын пызырналт, орланэн илымыштым да нунын рэволюцион пашаштым ик ой дэн ойлышт. 6 ий годсэк капиталист элыштэ кризислан көра фабрик-заводлаштэ пашазылан—паша укэлан, сату шэргылан, крэсаньык—мландэ укэлан, налог шэргылан лийын 10 миллион дэн калык пачэр дэч посна, шужэн, кылмэн илат. Тыгай илыш капиталист кугыжанышлаштэ пашазэ дэн крэсаньык рвэзэ үдрамаш-влакым шкэ могырыштым ужалэн торгайэн илымашкэ шуктэн. Гэрманийысэ фашист-влак закон почэш үдрамаш мландэ, сурт пай налын кэртдымэ праван улыт. Тыгай закон Гэрманийысэ крэсаньыкын шочшыштым пашадэ коштшо, бэзработный кашакыш савыра. Ача сурт, мландэ пэрвойсо эргылан вэлэ пуалтэш. Удрамаш-влакым түрлө паша гыч луктытат пашадэ шужэн илат.

Йосланэн илышэ пашазэ, крэсаньык-влак Гэрманийысэ закон ваштарэш рэволюциым ынышт тарватэ манын фашизм моктэн шойыштэш. Фашист-влак капиталист закон ваштарэш кайшэ шэмэр-влакым шүдө тўжэм дэн түрлө сэмын индырат, тьурмаш шындылыт, лўйэдат. Фашист-влак наций дэн наций коклаш тушманлыкым ыштылын сырыктыл ашнат.

Фашизм—шэмэр калыкын тушманжэ. Фашизм дэн сар пашазылан гына огыл, крэсаньыккланат, служышыланат, оласэ түрлө (рэмэслэнник) мастар йынганат, чыла шэмэр калыкклан пэш кугу энгэким конда.

Капиталист кугыжанышлаштэ фабрик, завод ыштэн лукмо сату-влак шэргэ улыт. Пашазэ-влак пэл акэш пашам ыштат, крэсаньык-влак дэч пэш кугын налогым налыт, садлан пойан капиталист фабрик, завод сату-влакым налшэ укэ. Пашазын, крэсаньыкын сату налаш оксашт укэлан лийын, сатушт шўйын, рўдан кийатат садланак фабрик дэн заводыштат пэтырналтыт.

Капиталист-влак тыгай илыш (кризис) гыч лэкташлан шкаланышт корным кычалыт. Нунын шоньмо корнышт—совет кугыжаныш ваштарэш сарым (войнам) тарваташ. Туньямбал пойан, капиталист кугыжаныш-влак пэш чот сар пашалан йамдылалтыт.

Йапоний Китайым сэнэн шкэ кидышкыжэ налнэжэ. Италий Африкыштэ Абиссиний кугыжанышым налнэжэ. Гэрманий шинча орак Совет Ушэм, Литва, Чэхословак, Латвий, Австрий ваштарэш у сарлан йамдылалтэш. Гэрманийысэ шэмэр калыкклан сар огэш кўл. Пойан-капиталист-влак сарым тарватат гынат, пашазэ шэмэр калык комунист партий вуйлатымэ дэн капиталист сарым граждандан сарыш савырэн рэволюций корно дэн нангайаш пижыт.

Капиталист элла фашизм чот шарэн, империалист сарым тарватэн кризис гыч лэкнэшт.

Комунист-влак пашазэ шэмэр калыкклан вэс корным, ик калык дэн вэс калык кэлшэн илымашым, совет властыым, социализмым ышташ кўштат.

Комунист интернационалын конгрессшэ чыла кугыжанышлаштэ улшо комунист-влак ончылно тыгай тўн задачым шындэн:

Шэмэр калыкым организовайаш, пэнгыдэ рэволюционный армийыш ушаш да нуным капиталист ваштарэш штурмыш нангайаш.

Лэнин, Сталин туныктымо сэмын: комунист-влак шэмэр калык дэн пырля лийын, нуным вуйлатэн нангайаш лийышт.

Комунист-влак капиталист ваштарэш кучэдалаш задачыштым илыш дэч шэнгэлан кодшо шэмэр калыкклан умылтарышт.

Комунист-влак фашизм дэн империалист сар ваштарэш кучэдалаш ик пашазэ калыкым гына огыл, комунист партий вуйлатымэ дэн уло туньямбал шэмэр калыкым иктыш ушэн фашизм дэн сар ваштарэш нангайман.—Фашизм дэн сар ваштарэш шэмэр калыкым ик чумыр фронтыш (йэдиньый фронтыш) ушаш.

Комунист интернационалын VII-шэ туньямбал конгрессшэ тыгай лозунг-влак дэн эртэн:

„Мэ эрык илыш вэрч, тыныс илыш вэрч, киндэ вэрч, совет власть вэрч, социализм вэрч крэдальна“.

Мэмнан тўн лозунгна—Совет власть вэрч крэдалмаш.

Мэмнан тистэ—Маркс-Энгэльс-Лэнин-Сталин тистэ.

Мэмнан онна—Сталин. Сталин онна вуйлатымэ дэнэ шуко миллионан комунист армий чыла йосылыкым сэнэн, капитализмын крэпостьшым шалатэн мошта да, туньямбалнэ социализмым ышташ тырша!—манын комунист интернационалын рулэвойжо—Димитров йолташ комунист интернационалын VII-шэ туньямбал конгрессшым пэтырыш.

Мар. ж.

1-5

## ПАКЧА ЙЭМЫЖЫМ ТЭЛЫЛАН КУЗЭ АРАЛЫМАН

Пакча йэмыж моло овэдэ гайак айдэмылан күлэш овэдэ. Киндэ, шыл (пызэ), муно, үй, шөр-торык кочмаш гына огэш ситэ. Пакча йэмыжым от коч гын, цынга—пү чэр адак вэс түрлө чэр-влакат пижын кэртыт. Ожно йүд вэл могырышто, Лэдовитый кугу тэнгыз воктэн илышэ колызо йэн-влак пакча йэмыжым кочдэ илымышт дэн тыгай чэрла дэн чэрланэн улыт. Кызыт ындэ туштат пакча йэмыжым шындэн, кушташ тунэ-мын улыт. Мэмнан марий коклаштэ йужо ўдра-маш-влак пакча йэмыжым пэш шагал шындат, шындат гынат, шагал ўдрамаш тэлылан кодэн аралэн мошта. Шукыж годым кылмэн локтылал-тэшат вара шүн пыта. Чыла түрлө пакча йэмы-жым у йэмыж кушмэшкэ аралаш лийэш. Йужо түрлым коштэн, йужым шуктэн, шүнчалтэн, йужым свэжийымак аралаш лийэш. Питатэльность шот дэн эн сайлан свэжа йэмыж шотлалтэш, коштымо, шуктымо, шүнчалтымэ йэмыж-влак ышкэ тамыштым йомдарат.

Парэнгым, кэшырым, йошкар ушмэным, чун-гылам, кочо ушмэным тыгэ аралыман: мландэ гыч күнчэн, погэн налмэ годым ик йэмы-жымат сусырымо огэш күл, сусыргышо йэмыж шүаш тўнгалэшат, тажаштат шүаш тўнгалыт, сад-лан сусырыштым посна ойырэн погыман. Тэлы-лан аралаш шуын шушо йэмыжым гына ойырыман. Йэмыж аралымэ вэр кукшо лийжэ, вўдыжгө вэрыштэ кэрэк могай сай йэмыжат вашкэ шүэш. Йэмыжшат кукшо лийжэ. Ночко жап годым мландэ гыч луктылтэш гын, кэчэш, мардэжэш йэмыжым кошташ күлэш. Вара орам ыштэн вэ-рышкэ опыман. Түрлө түрлө йэмыжым ик ораш опымо ок күл, адак сорт дэн сортшымак посна опыман, йужо сорт вашкэ шүаш тўнгалэш, вара вэсымак шўкта. Йужо йэмыж: кэшыр, ушмэн йўштым огыт чытэ, йыран валана кылмэн кэр-тыт, садлан нуным йўштө покшым толмо дэч ончыч погэн налман. Кылмышэ йэмыжым аралэн мошташ огэш лий, шўын пытат. Пакча йэмыжым опымо дэч ончыч түрлө бактэрий, ковчангэ, шукшла ынжэ лий манын пөрт йымалым, лум нөрөпым альэ лўмын күнчымө рок выньэмым сира йа звэска дэнэ (дизинфекцировайаш) тўты-

раш күлэш. Укэ гын, нинэ чонан наста-влак ко-дытат пакча йэмыжым шўткалэн кочкын, шўкташ тўнгалыт. Дизинфексийым тыгэ ыштыман: пунда-шан шўкшү күртнө вэдраш тул-шолгымым пыштэн, ўмбаکشэ (сэрым) сирам пышташат, йэ-мыж аралымэ вэр покшэк вэдраш шындыман, вара тудо вэрым (нөрөпым, выньэмым, пөрт-йымалым) сайын йыр-ваш, ўмба ч лэвэдаш. (Сэра) сира пуш дэнэ чыла тыгыдэ чонан наста-влак колэн пытат. Звэска дэнэ дезинфексийым иктаж 2 арньа йэмыж опымо дэч ончыч ыштыман, укэ гын, кошкэн огэш шу. Звэска вўд дэн пыр-дыжым, пундашыжым помыла дэнэ йыгэн мушман. Ондак, түрлө йэмыж опташ посна кыдэжым (пө-лөмлам) ышташ күлэш. Вара йандар вэрыш шыман гына опыман, шыр-шор содор кышкылт ыштымэ дэнэ йэмыж сусырга. Адак тудым каласаш мондэ-нам. Лышташлам пўчкэдымэ годым йэмыж тўнгэш 1—2 сантимэтр кужыт гына кодыман.

Колхозлаштэ пакча йэмыж шуко лийман, сад-лан лўмын йэмыж аралымэ вэрым ыштыман. Тыгай вэрыштэ „0“ градус гыч 3—4 градус шокшо лийман. „0“ градус дэч шокшо ўлнө гын, лўмын опымо кэрмыч комакам альэ күртнө комакам олгэн ырыктыман. Шокшө палашлан лўмын градуснык сакалтэш. Тыгай аралымэ вэр кыдэжан (пөлөман) лийман, ковышталан кўваран пөлөм лийман. Кўвар ўмбакэ радам дэн опыман, ковышта вуй дэн вуй коклаштэ йуж пураш вэр кодшо, вара адак вэс радамлам тыгак вишым ко-дэн опыман. Адак варала дэнэ каштам ыштэн ковыштам вургыж гыч кылдэн сакашат лийэш. Ковышта вуй дэн вуй ваш ынышт логал. Кэчышэ ковышта вуйын ўмбал лышташыжэ пунышкаш, шүаш тўнгалэш гын, кушкэт кудалтымэ огэш күл, укэ гын, тыгэ чыла ковышта вуйымат куш-кэт кышкэн пытараш лийэш, ўмбал лышташышт дэнак кэчышт.

Кэшыр. Кэшырым кок түрлын кукшо ошмаш оптэн аралаш лийэш. Эн ондак кукшо ошмам йамдылман, вара тидэ ошмам вичкыжын гына мландыш шарэн ик радам кэшырым опыман, ўмба ч кэшыр пэтыралтмэш адак ошмам шаваш, вара 75 см. күкшыт эртак кэшырым опыман,

Ўмбачшэ адак кэшыр койдымын ошмам опташ. Тыгай кэшыр оран кужытшо мэтрат пэлэ, торэшыжэ пэл мэтр, кўкшытшө 80 см. лийман. Тыгай кэшыр орам „Китайскайа могила“ маныт. Вэс сэмынжэ тыгэ оптыман: кэшырын кошар мучашыжым көргө вэлыш, тўнжым тўжвал могогырыш ыштэн тыртыш сэмын йыр оптыман, вара ошма дэнэ пэтыраш, вара 65—50 см. кўкшыт таныт оптэн кўзашат адак ошма дэн пэтыраш. Вара адак тыгак вэс оралам ыштыман. Кочо ушмэнымат кэшыр сэмынак оптэн аралаш лийэш.

Салтак ушмэным, йошкар ушмэным, тыква (кагуным) йэмыж аралымэ вэрэшак сөлдырам ыштэн сөлдра ўмбалам оралэн кийыктыман. Тыквам гын оралаш огэш лий, тыгэ оптэн вэшкэ шўаш тўналэш, садлан ик радам гына опташ кўлэш.

Пакча йэмыж пэш шуко, аралымэ вэрыштэ вэр огэш ситэ гын, тунам пакча йэмыж аралымэ вэрэшак выньэмым кўнчэн, йэмыжым оптэн аралаш лийэш. Выньэм пундашэш ошмам шарэн, ўмбач ик радам ушмэным опташ, вара 10 см. кўжгыт ошмам, адак ушмэным, тыгэ выньэм тэммэш алмаштыл оптэн кўзыман. Чыла тўрлө ушмэным ик выньэмыш оптымо огэш кўл, посна лийышт. Тыквам выньэмыш оптыман огыл.

Кўшнө возымо сэмын оптэн аралаш вэр укэ гын, вара кўкшырак, кукшо ошман вэрым муын чара мландэ ўмбалам выньэмым кўнчэн, йэмыжым оптэн аралашат лийэш. Выньэмым ныл угланымат, йыргэшкымат кўнчаш лийэш. Выньэм пундашкэ, йыржэ 10 см. кўжгыт олымым шарыман. Оптышашлык парэнгэ, ушмэнла кукшо лийман. Выньэмышкэ йуж пурашлан, выньэм покшэлан көргашым шогалтыман. Көргашым тыгыдэ рож шўткалыман кум она дэн ыштыман. Тыгэ йамдылмэк парэнгым, кэрэк ушмэнлам выньэм тэммэшкэ оптыман. Ўмбач 20 см. кўжгыт олымым шарыман, олым ўмбач 20 см. кўжгыт рокым оптэн лэвэдман. Шыжым мландэ кылмаш тўналмэк адак 18 см. кўжгыт олымым, тунарак рокым оптыман. Тэлым пэш йўштө гын, шокшо тэрысым опташ онгай. Шыжэ йўр, шошым лум вўд выньэмышкэ ынжэ пура ман йыржэ лакым кўнчэн кодыман.

Кийарым молө йэмыж сэмын шўнчалтыдэ аралаш огэш лий. Тудым йандар, когартэн мушмо тумо вочкэш тўрлө тутло ўпшан шудо-влакым оптэн шўнчалтыман. Тутло ўпшан шудо-влак тыгай кўлыт: укроп, чэснок, крэн, тумо лышташ, шоптыр лышташ. Крэн дэн тумо лышташ кийа-

рым пэнгыдэмдат, молыжо кийарлан тамым пуат. 100 вуй кийарлан 1—2 кугу вуйан чэснок, 200 грам гыч тутло ўпшан шудо-влак, 400 гр. гыч тумо, шоптыр лышташ-влак кўлыт.

Кийарым вочкыш оптымо дэч ончыч лэвэ вўд дэнэ мушкын йамдылман. Вочко пундашкэ ондак тумо, шоптыр лышташым шарман, вара укропым, крэным, вара чык-чык радам дэн кийарым опташ. Кийар ўмбач адак лышташым шараш, тыгэ вочко тэммэшкэ кийар дэн лышташым оптэн кўзыман. Эн ўмбака адак лышташым да тутло ўпшан укропым, чэснокым оптыман. **Ындэ кузэ, кунарэ шўнчалым пыштыман?** Кийарым шошо йоктэ шинчыктынэт гын, ик вэдра шолшо вўдлан ик килограмм шўнчал кўлэш. Тэлым, йанвар тылызыштэ кочкаш гын, 750 грам, шыжыланак кочкаш гын 250 грам шўнчал сита. Шўнчалым шолшо вўдэш шулыктарэн вўд йўкшымө мөнгө ижэ вочкыш опталман. Вочко тўрыш шумэш тыгэ шулыктарэн, йўкшыктарэн шўнчал вўдым опталман. Вара сай йандар она дэн шып гына лэвэд, ўмбач кў дэн пызырыктэн шындыман. Кийар шўнчалан вўдым чот шупшэш, садлан кийар кукшэш ынжэ код манын угыч шўнчал вўдым йэшарэн пыштэн шогыман.

Помидорымат кийар сэмынак шўнчалтыман. Йошкаргэн шушо помидор шўнчалташлан ик вэдра вўдлан ик килограмм шўнчал кўлэш, ужар помидорлан килограммат пэлэ шўнчал кўлэш. Вўдшө йўкшыктарымэ, шолшо лийжэ.

Кузэ ковыштам шукташ?

Эн ондак вочкым когартэн, мушкын йамдылман. Йытыраймэ ковышта вуйым пу волэш чапкэ дэн тўаш кўлэш, тўмө ковышта вэшкэ шуэш. Вочко пундашэш йандар-йытыра ковышта лышташым шарыман, вара тўмө ковыштам опташ. Тўмө ковышта дэн пырля йөрө пўчмө ковышта вуйымат опташ лийэш. Ковышта коклашкэ чэснок, путнык, крэн лийэш гын, пэш онгай лийэш. Тутло таман, чоткыдо-пэнгыдэ ковышта лийэш. 76 ковышта вуйлан ик килограмм шўнчал вэлэ кўлэш, укэ гын, ковышта йошкарга. Ковыштам чот тэмдэн опташ кўлэш. Ковышта вочкым нөрөпыш волтэн шындымэк кок сутка эртэн йўштө вўдым вочко тэммэш оптыман. Ковышта вочкыш шўнчалдэ оптымо гын, тунам вара тудо кэчак шўнчалым шокшо вўдэш шулыктарэн йўштө вўд йөрө опталман. Вара вочкым сайын гына чот лэвэд шындыман, она ўмбака нөлталалт шогымо дэч нэлэ кўй дэнэ пызырыкташ кўлэш.

Ковышта сэмьн олма дэн пöчыжымат шукташ лийэш. Ниным сакыр вүд дэн тыгэ шуктыман: шукташ оптымо олма чоткыдо, тажа, шукш шүт-калдымэ, йандарын мушмо лийышт. Йанда банкэ, көршөк альэ пу бочкат шукташ йөра. Ондак йамдылымэ атэ пундашкэ вишнэ йа шоптыр лышташым шараш күлэш, вара чыг гына радам

дэн олмам опташ, вара адак лышташым, олмам. Тыгэ вочко-атэ тэммэш оптэн күзыктыман. Ик вэдра вүдлан 400 грам шулыктымо сакыр пыш-талтэш. Шэрэ пöчыж шукташ ик вэдра вүдлан 2 килограм шулыктымо сакыр күлэш. Олмаланат, пöчыжланат шолшо йүкшыктарымэ вүд лийжэ.

Ф. С. Кузнэцов.

## Пакча саска аралымэ вэрым (овощэохранилищым) тыгэ ыштыман

Пакча саска аралымэ вэрым, кэрэк кунамат вынъэмым күнчэн мландэ йүмалан ыштат. Саска опташланжэ кукшо арка вэрым ойырыман.

Саска аралымэ вэрыш пурашлан кэрэк кунамат ик могыр гыч омсам ыштыман. Омсажэ кэчывал могырышкыла альэ кэчэ шычмэ могырышкыла лийман. Пакча саска аралымэ вэрын торэшыжэ 4 мэтр, күкшытшө покшэл кашташ шумэш 2,3 мэтр лийман, а кутышыжо 7 мэтр адак тулэч кужат лийын кэртэш.

Пакча саска аралымэ вэрым мынбар кэлгэш ыштэт, тунар сай лийэш. Ты шот дэн 1 мэтрат 40 сантиметр кэлгыт вынъэмым күнчыман. Рок ынжэ сирлэ манын пу дэн саварым ыштыман. Савар ышташ 1,4 мэтр кокла гыч 18 сантиметр күжгытан мэнгым шогалтыман. Мэнгын кутышыжо 1 мэтрат 80 сантиметр лийман. 36 сантиметрыжэ рокэш шогалташ да 4 сантиметрыжэ тропилья шогалташ лодэмлан кодэш.

Подвалын көргө могырышкылажэ 71 см. ко дэн вэс радам мэнгэ-влакым шогалтыман. Ты мэнгын кутышыжо 2,2 мэтр лийман, тывэч 36 сантиметр рокыш вола, а 4 сантиметрыжэ вынъэмлан кодэш. Мэнгэ-влакын күжгытшө 13 сантиметрырат сита. Тылэч посна кумышо радам мэнгым шогалтыман. Мэнгын кутышыжо 2,5 мэтр лийман да покшэланжэ адак ик радам мэнгым шогалтыман. Мэнгын кутышыжо 9 мэтырат 90 сантиметр лийман, а күжгытшө эн пэрвой радамсэ гай 18 сантиметрыран лийман.

Мэнгэ-влакым кутышынжат адак көргышкылажат ик төр, ик корно дэн шогалтыман.

Эн покшэлнысэ мэнгэ кокла гыч торэш каштам пыштымэк покшэл мэнгэ дэч поснат, пакча йэмыж аралымэ вэрым ышташ лийэш. Покшэл мэнгэ дэч посна вэржат угларак лийэш. Вэс шот дэн чодражат шагалрак күлэш. Мэнгэ шогалтымэк, тудын үмбач тропильям шогалтыман. Тропилья үмбач каштам оптыман. Варажым кок вэл могыр гыч, пөрт үмбал лэвэдмыла чүчкыдын ломашым оптыман.

Ломаш оптымэк 7-9 сантиметр күжгыт олым шарыман Олым үмбач 45-50 сантиметр күжгыт рокым тошкэн-тошкэн оптыман. Вэс ийлан рок пэнгыдем шумэк сөрэмым шарыман.

Кэрэк могай пакча йэмыж аралымэ вэрыштат труба күлэш, садлан лийын кок вэл могыр гычшат 4,5 мэтр кокла гыч пу трубам шогалтыман. Пу трубажэ күварыш шумэш лийман.

Йүштө ынжэ пуро манын, түжвак лэкташ, кок пачаш омсам ыштыман. Ик омсам пэтырэт, вэсым почат, тиндэн тэлым йүштө йуж огэш пуро.

Паша ышташ каньылэ лийжэ манын, лэвэдышэш йыг пураш йөршө омсам ыштыман. Тэлым ты омсам олым дэн шүшкын пэтырэн шындыман. Подвал көргэш түрлө культур опташлан посна пөлэмым ыштыман. Пөлэмым кажнэ мэнгэ кокла гыч ышташ лийэш. Пөлэм ышташ онга тупат йөра, а ковышта сакашлан варам ыштыман.

7 мэтр кутышан подвал ыштымэк 50 тон нарэ пакча йэмыжым аралаш лийэш.

Ф. С. Кузнэцов.

# КОЛХОЗЫН ОНЧЫЛ ҮДРАМАШЫШТ

## Судакова пашам сай ышта

„Ташнур“ промколхоз пэлэнсэ трахом сэстра Судакова Оксинья пашам сай ыштэн шога. Кэжнэ кэчын йоча йаслыш тракоман йоча-влакым эмлаш коштэш. Пасушко трахоман колхозник-влакым эмлаш коштэш. Трахомым вэлэ огыл, түрэдмаштэ кидыштым сорла дэнэ пүчкыт гын, тунамак тудо пэрэвэзкым ышта. Тэвэ I-шэ августышто түрэдмэ годым Михайлова Кычырий кидышым сорла дэнэ пүчкын колтэн. Судакова тунамак пэрэвэзкым ыштыш, пүчма гыч вүрлан йогаш эркым ыш пуо!

Колхозник-влакым трахом чэр дэч, адак моло чэр дэчат аралалташ туныкта.

— Чэр дэч аралалташ куштылго. Чэрланэг гын, эмлаш йөсө лийэш. Сандэнэ чэр пижмэ дэч шкэндам аралыза. Кочкишым арун ыштыза, пөрт көргыдам чистан кучыза. Кочкаш шолтымо атэ-үзгардам арун, шокшо вүд дэнэ мушса, күчымө вүдым ида йү,—манэш.

*Эчук.*

## УДАРНИЦЭ

Тайрук ик марда капан, тыртыш шүргө-пылышан чолга ўдыр. Альэ кушкын шушо гына вэлэ үлэш. Тэний тудо 18 ийым гына тэма. Тудым йалыштэ изижат, кугыжат ойлат. Кузэ от ойло? Вэт Тайрук йалыштэ моло ўдыр-влак дэч ойыртэмынак шинчаш пэрна.

Ўмбалан тудо моло ўдыр-влак сэмын кумдан түрлымө тувырым чиймаш укэ. Түр олмэш кружвам, лэнтам кэлыштарэн кучыман тувырым чийа. Йолэш күжгө мэж ыштырым пүтырэн ок кошт. Паша годым куштылго, порчанга йолым пидэш. Йара жап годым ботинкым чийэн коштэш.

— Молан түрым түрлэн жапым эртараш. Түр түрлымэш лучо иктаж вэс пашам ышташ. Адак түр түрлымаштэ шинча вожат тарвана маныт, манын йолташ ўдыр-влакыштым туныкта.

Тайрук пашалан шүман ўдыр. Коч могай пашашкэ пижэш гынат, тудын моштыдымо паша укэ. Тэлым чодраштэ чарныдэ пашам ышта. Кэнэжым йал озанлыкыштэ пашам ышта. Тыгэ

пашам тыршэн ыштымыжэ дэн ударницэ лұмым нальэ. Кызыт шурно погымо пашам ударлын ышта. Тудын гай кумда пасушто кидым кэргалтэн шыргыжалын йолташ-влакшэ дэнэ тангасэн пашам ышта. Машин дэнэ түрэдмым кылташ пидэш. Коклан, пасум муро йүк шэргылтара. Тайрукын йүкшө гын ойыртэмынак йонгалтэш.

Тайрук кэчаш паша нормым утыж дэнэ тэмэн толэш. Машин дэнэ түрэдмым 200 кылтам погэн пидаш күлэш гын, тудо кэчэш 390—400 кылтам погэн пидэш. Шурным сай качэствэ дэнэ, пырчэ йоктарыдэ погэн налаш крэдалэш.

— Пашаштэ мыйын пырчат йуватыл шогымо ок шу. Могай пашашкэ пижам гын, ыштэн шукташак крэдалам,—манын тудо кутыра.

Канымэ жапымат Тайрук моштэн эртараш. Лу-даш „Марий ўдрамаш“ журналым налэш, моло газет, журнал лудаш, радио колышташ колхоз канцэляр йошкар пусақышкэ коштэш.

*Вишньэр Эчук.*

## МОШТЭН ИЛЫШЭ ҮДРАМАШ

Йошкар-Ола район, Павлов йал-совет „Шэ-мэр вий“ колхозницэ — Бэлоусова Алэксандра пакча йэмыжым сай ончэн кушта. Тудын пакчашкыжэ пурэтат өрат вэлэ. Ковышта, кийар, шоган, кэшыр, помидор, түрлө ушмэнла—лышташ-влак лүшкэн гына шогат. Ик шүк - куштыра шудат укэс. Алэксандра акай, кузэ тый тыгэ ончэн, куштэн моштэт? Тынар саска-йэмыжым ышкак кочкын пытарэда мо, кушко ниным чыкэт?

— Мый тэнийэ вэлэ огыл, кажнэ ийынак тыгэ шындылын, ончэн куштэм. Пакча саска-йэмыж уло гын, түрлө тутло таман овэдым йамдылаш лийэш, тэлылан аралэн ашнаш лийэш, адак утыжым олаш нангайэн ужалэм. Умаштат 2 пут шоганым ужалышымат, налогым, самообло-

жэным тудо окса дэнак пытарэн тўлышым. Адак тидэ - тудо налэдашат эрэ окса лийын шогэн.

Бэлоусова Алэксандра пөрт көргымат, чиймэ вургэмымат, көчмо-йүмө кўмыж-совла, тулэч моло атыламат пэш арун-йытыран куча.

Пөрт пырдыжшэ ош кнага дэн шырмэ, волгалт шинча. Пырдыжлаштэ түрлө сылнэ сүрэт, портрэт-влак, кок окна коклаштэ йандар чурий ончымо, окналаштэ түрлө-түрлө пэлэдышан сад көршөк-влак шинчат, шүргө ўшташ пырдыж воктэн йандар ош солык-влак кэчат, кўвар ошо, йандар, волгалт гына шинча.

Моло ўдрамаш-влакат Б. Алэксандра гай илат гын, пэш сай ыльэ.

*Ужшо.*

## УДАРНИЦЭ-ВЛАК

У Торйал район, Кузнэч йал-совет „У вий“ колхоз ўдрамаш члэн-влак киндэ-шурно погэн налмэ пашалан пэш ударнын пижыныт. Кок бригадэ ваш ўчашэн пашам ыштат. Илалшэ кува-влакат: Мамайэва Ониса 56 ийаш, Глушкова Алэксандра 76 ийаш, Шэстакова Овдакий, Волкова Эчан, Йашмэтова Марина кэчаш нормым ўтыж дэн тэмэн толыт. Тэний колхозышко пурышо Йэрмаков Ильан ўдыржө ударницэ. Йэрмаков кум паша йын дэн киндэ шэлэдаш тўналмэш 300 пут киндым ыштэн налашлан вийым пыштэн пашам ыштат. Моло-влакат тыгэ шонэн пашам ыштышэ йатыр улыт.

Лодыр-влакын гына вэс шонымаш. Нуно кэчэ йыда йал советыш—„У вий“ колхоз мылана киндым огэш пукшо—манын вуйым шийын, жапым эртарэн коштыт. Паша ышташ өрканатат, уржа вуйым түрэдын, парэнгым күнчэн шолышт кочкын илат, тыгай колхозник-влакын почыштым колхоз правлэньылан чоткыдынак пўтыралман.

Ўдрамаш ударницэ-влак „У вий“ колхозышто гына вэлэ огыл, Кузнэч йал совет көргышто пэш шуко улыт.

1935 ийын, 6-шо сэнтябр кэчыштэ Кузнэч йал совет көргысө ўдрамаш конфэрэнций лийэ. Тидэ погынымаш Ц. К. комсомолын ырвэзэ ўдрамаш коклаштэ ыштышаш паша нэргэн пунчалжым тэргыш. Тидым колыштмо почэш ўдрамаш погынымаш ышкэ ўмбакашэ тыгай обязательствэ-влакым нальэ: пөрт көргым арун кучаш, йэшыштэ кажнэ йыңлан посна шүрго ўштыш лийжэ, талукаш йытын заданым октябыр пайрэм мартэ 100%-лан тэмаш, моло заданьэ-влакымат 100%-лан тэмаш уло вийна дэн полшэна, ликпунктышко кэчэ кодыдэ тунэмаш кошташ тўналына, лудын моштышо ўдрамаш-влаклан „Марий ўдрамаш“ журналым налман. Тидэ пунчалым колхозлашкэ кайэн моло ўдрамаш йолташ-влаклан умылтараш—манын рўж кидым нөлталыч.

Погынымаш почэш музык дэн мурмаш, куштымаш, түрлө сэмын модмаш лийэ. Моло йал советлаштэ ўдрамаш-влак коклаштэ паша кузэ кайа, „Марий ўдрамаш“ журнал лудшо йолташ-влак возэн колтыза.

**ПАЛИЙ.**

## Ўдрамаш-влак ончыл вэрыштэ

Кас жап. Тачысэ кэчын—1 август кэчэ. Кэчэ пэш шокшо, умыр. Кэчывал вэл могырымла лэвэ мардэж пуалэш. «Шэмэр Вий» колхоз ўдрамаш-влак правлэньэ пörтыш погынымашлан толын чумыргэныт.

— Тачэ вара могай погынымаш лийэш? Мый паша гыч толмэкэм кочкынат ыжым шого. Шоган дэн киндым налын урэмыштэ кочкын-кочкын толым,—манын лапкатарак шэмалгэ ватэ йодэш.

— Тачэ 1 август кэчын уло тўнѳамбал шэмэр калык кугу пайрамым ыштат. Садлан вэрчын вэс кугыжанласэ пойан капиталист кид йўмалнэ пызырналт илышэ шэмэр калык нэргэн ола гыч толшо витнымашым ышта. Кокымшо вопросыжо рэвиз комис вуйлатышэ Ильин йолташ пэл ийаш отчотым ышта,—манын Анук ўдрамаш-влаклан умылтарыш.

— Погынымашыжэ мо альбат ок тўнгал? Ындэ пычкэмышат лийэш.. Пөрйэн-влакак тыгай улыт, вашкэ толын огыт кэрт. Тыгэ погынымышт дэн, ышкэныштымак погынымаштэ кужун кучат. Ожно гын эрэ ўдрамашым вурсат. Ўдрамаш-влакак кэч могай пашаштэ эрэ пычкэмышышт вэрч пашам ончык колдышашым кучат—маныт ыльэ,—манын ошалгырак ватэ воштылалын каласыш.

— Чын, чын, эрэ тыгай мут ыльэ. Ужамат, ўдрамаш-влак умылат, ончыл вэрыштэ коштыт. Кызыт ындэ кунар погынымаш эрэ пөрйэн-влак почэш шўдырнэн толыт. Ужат, ўдрамаш-влак пашадымэ улыт, лач нуно гына пашан улыт, —манын Орина кува пэлэштыш.

Погынымаш почылто. Калык влак шып лийын колышташ тўнгалыч. Погынымаштэ шукыжым ўдрамаш-влак толыныт.

Ола гыч толшо Соколов йолташ вэс кугыжанышэ капиталист кид йўмалнэ пызырналт илышэ шэмэр калык нэргэн витнымашым ышташ тўнга-

льэ. Соколов шкэ йылмыж дэн пэш йандарын умылтарэн витнымашым ышта. Тыгэ сайын витнымаш ыштымэ годым ўдрамаш-влак пэш сайын колыштыт. Соколов йолташ Китай калыкым кузэ орландарэн пойан-влак ашнат, адак рэволюцо ыштышым кузэ орландарэн пуштыт, умылтара.

Ўдрамаш-влак тидэ витнымашым колыштын, вэс кугыжанышэ пызырналт илышэ шэмэр калыкым пэш чаманэныт. Коклан витнымаш колыштво лугычак тыгай йўк шокта:

„Ой-й,“ молан тыгэжэ орландарат гын?... Тидын кокла гычак, пўлэм гыч комвузышто тунэмшэ Ильин лэктэ.

— Молан тынар кужу витнымашым ышташ. Изиш мэждународный положэньэ нэргэн ойлышыч, йөрыш. Ала мом тынар ойлаш, ўдрамаш-влак умлат мо.

— Витнымашэтым, кўчыкын ыштэ, жап пэш кужун шуйна,—манын кычкырал колтыш.

Ильин йолташ шкэжэ кандидат партий, Йошкар-Олаштэ кугу йал озанлык комунист школышто тунэмэш. Тугэ гынат, партийын политикыжым умлэн шуктэн огыл ала мо? Садланак погынымашым вашкэрак, шотшо тэмаш лийжэ, манын ыштэн пытараш толаша.

Тыгэ огыл, вэт шукыракшым ўдрамаш-влаклан кум мут дэн ойлэн шукак от умылтарэ. Садланак ўдрамаш-влаклан вэс кугыжанысэ пызырналт илышэ калыкым сайрак умылтарэн пуыман.

Ўдрамаш-влакым кузэ орландарэн ашнэн, тулэч моло калыкымат кузэ ашнат, тиндэн пырляк совет элыштэ могай ласка эрык дэн илат, тидым чыла умылтарэн пуыман. Витнымаш пытымэк „Шэмэр Вий“ колхоз калык Соколовын витнымашыжым колышт налмэк: ССР Ушэмым чот аралашлан лийын оборонный осоваиахим пашам вийангэна—ман пунчалым луктыч.

## Йолташ ой-влак полшышт

1-шэ август. Кэчэ ойар. Каваштэ ик пыл ластыкат ок кой. „Ташнур“ промколхоз колхозник-влак тачэ эр годсэк пасу пашам ыштат. Шыштэдалтын шушо лөза шурным пэш вийан погат. Чыланат йывыртышыла койыт. Лач Йэпим ватэ гына пашаштэ ок кой. Тудо мөнгыштыжө паша ыштыдэ йогыланэн жапым эртара.

— Тачэ түрэдаш ыжым кайэ. Молан тунарэ вашкаш? Эркынат шуэш. Паша пожар огыл вэт, эрла лэктам гынат йөра—Йэпим ватэ көргыштыжө шона,

Түрэдшэ-влак кэчывал кочкышлан каналташ шинчычат, шурно погэн налмэ нэргэн пэш кутырат.

— Да! Пашашкэ ик йэнла рўжгэ лэктат гын



вэлэ пашам жапыштэ ыштэн шуктэт. Тэвэ мэмнан бригадысэ Йэпим ватэ, түрэдаш лэкдэ мөнгыштыжө йогыланэн кийа. Тыгэ кунам пашам ончык колтэт,—бригадир Сэмон кутыра.

— Тидым, Сэмон, пэрвой кэчэ гычак корандыман. Тидлан вэрчын йошкар онга дэн шэм онгам пашаш шогалтыман. Пашам сайын качэствэ дэнэ ыштэн шогышо-влакын пашаштым йошкар онга коч моло колхозник-влак коклаш шарыман. Мэмнан коклаштэ тыгай йэн-влак улыт, а пашаштэ йогыланьшэ-влакым, Йэпим ватэ гайым, шэм онгаш возэн чот йошкартыман. Тачэ тудо йөршын пашашкэ лэктын огыл—Звеновод Гриша кутыраш тунгальэ. Йатыр тыгэ кутырыштат вара йошкар, шэм онгам ышташ пунчалыч.

Эрлашым эрдэнэ колхозник-влак пэлэ волгыжмо годымак түрэдаш погынэныт. Пэш вийан түрэдыт. Кэчэ күш күзымэк Йэпим ватат йарнышыла лүнгэн касалыкыш мийэн шогальэ. Кэчывал мартэ касалыкыштэ йуватыл шогыш.

— Ындэ кэчывал кочкыш ышташ жап шуын, айста, кочкышым ыштэна!—бригадир Сэмон кычкыральэ. Колхозник-влакат—айста, тыгэ гын, кочкышым ыштэна, кочмо шуэш—манын кутырен, тэнгэчысэ вэрышкышт ошкыльыч. Пистэ

түнэш пудалымэ йошкар онга дэн шэм онгам ужычат, тушко чумыргышт. Шэм онгаш шолдыра буква дэнэ „ПОЗОР“, 1-шэ августышто Сэргэ-йэва Оксина түрэдаш ыш лэк, мөнгыштыжө йогыланэн кийыш. Шурно погымашым күрлнэжэ ыльэ. Пырчэ йоктарымым вучэн кийыш,—возэн шындымэ.

— Э-эй! Йэпим ватэ йэнгайым шэм онгаш возэн улытыс!—манын Гриша воштылэш.

— „Позор, Йэпим ватэ йэнгай, мөнгыштө паша дэч посна шылын кийаш, позор!“—адакат Гриша йэшарыш. Колхозник-влак—шу!!! воштыл колтышт. Йэпим ватэ нимом пэлэшташ ёрын, вүр чүчалтыш гай йошкаргэн. Ушыштыжо түрлө шонымаш пөрдэш.

— Тынарэ воштылыкташ... Вожыл кошташ... Мый пашам ыштэн ом кэрт мо? Мыйат ударник лийам!—Оксина пэнгыдын шоналтэн пэлэштыш.

Вара пашалан шыдэшкэн талын пижэ. Кэчаш паша нормым тэмэн, уржа вуйым кодыдэ түрэдаш тунгальэ. Кызыт Йэпим ватын лүмжө йошкар онгаш возалтын. Тыгэракын Йэним ватэ шэм онган полшымо дэнэ ударницэ лийэ.

*Вишньэр Эчук.*

## Йоча нэргэн шоныман

Эшэ пэш шуко ача-ава тунэмшэ йоча ончымо пашаштэ ача-аван пашажэ огыл, школын пашажэ — манын шонат. Йоча плокан тунэмэш гын, тидым-тудым осал мут дэн ойлыштэш альэ түрлө огэш күл пашам ыштылэш гын, тыгэ вэлэ маньт:

— Мом гына тэндан учитыл-влак да ончат гын?!

Тыгэ шонымо, манмэ чылт йонылыш лийэш. Тунэмшэ йоча школышто кэчэш 6-7 шагат вэлэ ила, моло кодио жапшым мөнгыштө, йэш коклаштэ эртар. Йэш—школ дэн иктак. Йоча йэш коклаштэ мом колэш, ужэш, тудо чыла йочалан пэрна.

Школышто ваш-ваш туманлаш, лүмдылаш сай огыл, иктэ вэсэ дэн кэлшэн, йөрэтэн илман. Пөрт көргым, шкэндым арун кучаш күлэш. Арака йүмө, тамака шупшмо огэш күл, тажалыклан сай огыл—манын туныктэн ойлымылан йоча мөнгышкыжө мийат чылт вэсым, огэш күлым колэш, ужэш. Йоча ончылно куго йэн-влак ваш-ваш огэш күл осал шомак-влак дэн вурсэдалыт-туманлат, кырэдалыт. Пөрт көргө пуракан, лавран. Арака

йүмышт годым, тамака шупшмышт годым йочалан шуйкалат. Тидын дэн шкэ йочаштым чэрлыш савырат.

Мэмнан партий дэн правительствэ туныктымо пашам пэш кугу күлэш пашалан шотлэн школлан ушанэн пуэн. Тидэ пашалан ача ава полшыдэ ик школат күлэш сэмын ыштэн огэш кэрт. Садлан тунэмшэ йочалан мөнгыштө-паша ышташыжэ полшаш күлэш. Йодаш: молан тудо огэш луд, возо, задачыжым огэш ыштэ? Оркана альэ огэш умло? Йочалан полшаш күлэш. Адак урок-влак йамдылашыжэ мэшаймэ огэш күл.

Чиймэ вургэмжат тажа, йандар лийжэ, сырвэ-сорво йоча ынжэ курыштал. Малашыжэ посна вакш, посна шүргө ұштыш лийжэ. Жап дэн кочшо, йүжө, модшо, тунэмжэ. Йоча кунам мом шонэн тудым ыштыкташ огэш күл. Чылалан йоча жапым, вэрым шинчыжэ, тыгэ тудо паша ышташ, илаш тунэмэш. Йочам изиньэк сай ончат-пукшат, йүктэт гын, сай, тажа, ушан айдэмэ лийэш. Тажа йоча вэлэ ача-авам йывыртыктэн шога. Государствылан пайда ыштышэ күлэш айдэмэ лийэш.

## ЙОЧАМ САИ ОНЧАТ

„Йошкар урэм“ колхозышто (Торйал р-н) йоча ончымо йаслэ дэн сад уло, тушто 90 йоча-влак ончалтыт. Йаслэ вуйлалтышэ Кудрявцева Августа Ильинична пашам сайын шындэн. Йоча ончышо: Сэкретарьова М., Соколова А., Посникова А., Свинцова Л. йолташ-влак йоча-влакым сай ончат. Садышкэ коштшо йоча-влакым түрлө сэмын

модыктат, мурыктат, пөрт көргө ару, волгыдо. Кочкишымат сайым йамдылэн пукшат. Ик йочат мөнгыштө шортын шинчышэ, кийшэ укэ. Авашт ласка кумыл дэн, модын-воштыл ваш-ваш үчашэн пасушто колхоз пашам ыштат. Йаслэ дэн садым тэлыланат кодат гын сай ыльэ манын кутырат.

*В. Рожкин.*

# КНИШКА—КУГУ ВИЙ

Ойлымаш

Н. С. Лэкайн

Йүд... Майукын омыжо ок шу. Тудо шып кийэн ок кэрт, ик могырыш да вэс могырыш савырна. Могырыштыжо ала мо эртак кудалыштымыла түчэш. Вуйжо пэнгын, онжо тул гай йўла.

Майук ала молан ойгыра. Коклан кожгэ кэлыгын шўлалда. Вара лэвэдыш йўмач вуйжым луктын пōрт кōргыш ончалэш. Тугэ гынат, тылзэ волгыдо дэч молым нимомат ок уж. Шагат йўк „чик-чок, чик-чок“ шокта, Майукын пылшыжым йыгыштара. Адак малэн кийшэ аважын нэр йўкшō кож кўр кушкэдмыла „хыр да хыр“ шоктэн, тудым сырыктылэш.

— Молан тыгэ?—манэш Майук. Адак лэвэдыш йўмак пурэн возэш...

— Молан тыгэ?—манын йоддэ, мыйат ом чытэ... Майук моло ўдыр кокла гыч утларак сылнэ Кэч могай качыланат шинчаш пэрна. Тудын чурийпылшыжэ, роштгэ, рын ошкыл колтымыжō кумылэдым савыра. Майукын йандар ош шинчаж дэнэ шыман ончал колтымыжым, шыма-пуч гай йандар, йашткага кап-кылжым ончэн, качэ влакын шэрышт ок тэм. Тудын тарванылмыжэ, кычкуч коймыжо вўрлангэ кайык гай писэ. Кэч колхоз пасушто, кэч ышкэдэнжэ сурт коклаштэ, Майук пашалан пэш кожмак. Тудо ушкал фэрмыштэ пашам ышта. Тудын пашажым кугурак йэн-влакат куанэн ончат. Сандэнэ „У-Пасу“ колхоз, пашам ударлын ыштымыжлан шуко кана Майуклан прэмийым пуыш. Тидлан Майук эшэ утларак йывыртэн, пашам ударлын ышта.

Молан вара, шошо кэчын пэлэд шогышо макэ пэлэдыш гай сылнэ ўдыр, фэрмэ пашам куанэн ударлын ыштымыжэ ўмбачак йўдым малэн кэртдэ орлана? Молан моло кунамсэ сэмын тачсэ кас-тэнэ, кас йуалгэ йужым лўчкын Майукын сылнэ муро йўкшō ок шэргылт: мўндыр элыш кайшэ изи шўшпык сэмын шыпланэн? Ала тудын йōратымэ танжэ йўкшэн? Сандэнэ ышкэт кодшо йомшо йўкш\*) гай ойганэн. Альэ иктаж могай

чэр, йыглан ойлаш лийдымэ, ўдрамаш чэр пэр-нэн?.. Укэ. Майук тугай ўдрамаш огыл. Тудын ушыжо ышкэ пэлэнжэ. Тугак йōратымэ танжат йўкшэн огыл. Тугэ гынат, ала могай гынат, ситыдымаш уло.

Майук тугак почанэш... Омо укэ... „Малаш, малаш“ шона ушыжо. Кок кид копаж дэнэ шўргыжым пэтырэн кумык возэш.. Ик магал шып кийа. Омо садак ок тол. Ик-канаштэ „выж-вуж“ ыштыш, лэвэдышым чумал шуэн кынъэл шинчэ... „Тўгō лэкмэ шуэш... Укэ... Ок шу... Авам, шонго авам, ох тыйым... Молан мыйым чарышыч... „Тувыр йолашдэ кодат“... Чий. Тувырэт гын, уна чий! Лопчык тўран тувырэт молан кўлэш?.. Уна, колхоз складыштэ мэшак ок ситэ—маныт, намийэн пу!.. Чачуш. Чачуш дэн пырльак тунэ-маш ыльэ гын... Кызыт Чачуш учитэль. Учительят вэлэ огыл, тўрльō у вургэмым ышта. Пакча кōргō пашам, адак тылэч молымат шуко мошта. А мый... Мый лач шагал шинчышэ кугу йэн школым гына тунэм пытарэнам...

Майук шып шинча. Кўшнō тылзэ пыл коклаштэ модэш. Ала кушто, умбал мучашыштэ гармонь муро йўк сылнын шэргылтэш. Ўдыр-влакын муро йўкышт Майукын пылышыш раш йонгалтэш:

Куку мур куэрлаштэ,  
Игыжэ кодын кожэрэш.  
Мэ мурэна „У-Пасушто“\*)  
Тэнна кодын „У-Вэрэш“

— Тангэм, Мачуш, — эркын гына пэлэштыш Майук, „льыптыр“ лийын вошгылалэ... „Эй, молан ойгыраш“ шона адак ушыжо. „Мачушын писмажым лудын кэргам. Лудмо вэлэ огыл, тудлан ындэ кум писмам возэнат колтэнам... Мачуш мыйым йōрата. Тудо тылзэ вуйэш кок-кум писмам колтылэш. Эшэ тидэ кэнэж эрта да шыжэ, а вэс шыжылан мōнгыштō лийэш. Кызыт альэ писмам возэн: „Майук кузэ гынат, тунэмашак тыршэ. Мыйым вожылмаш ит пурто“ манын. Ой,

\*) Йўкшō

„У-Пасу“ дэн „У-Вэр“ колхоз лўм-влак

молан тыгэ манн гын, аи млыи к удалтынэжэ, ала тушто вэсэ дэн тунэмын... Укэ. Мачуш мыйым нигунамат ок кудалтэ. Ох, Мачуш толэш гынжэ-э... Майук кынбэл шогальэ. „А кызыт окнаш толын шогалэш гын“... Майук окнашкэ мийыш. Тичмаш тылзэ йажга пыл кокла гыч тудын түсшым шыргыжалын игылтшыла ончалэш. Майук тылзым ончалын шыдэштэ.

— Мом тый, мыскылэт?!—шиждэ кычкырал колтыш,—Мачушын армий гыч толмэш, товатат кугу тунэмшэ лийам!

— Ёдрэм, ёдрэм! Мо, ушэт кайэн мо?—аважэ пожалтынат ёрткышыла пэлэштыш.

Майук вожылмо сэмын лийэ. Лэвэдыш йу-мак писын гына пурэн возо. Тидэ жапыштэ аважэ тарванэн ёдыржэ дэкэ мийа.

— Майук, Майу-у-к!..

Майук нимат ок пэлэштэ.

— Ё-дрэ-эм, мо лийыч?.. Мо шатын, омыж дэн толашэн ужат,—манэш. Вуйжым кучэн онча.— Ой, Майук, ёдырэм, пачкатам, вуйэт пэшак ырэныс... Каваржэ, чэрланэн ынжэ кай. Вара мэмнам, шонго дэн изим кё ончаш тунгалэш...

Майук шыпак кийа. Аважэ каймэкат тудо шуко маркэ малэн кэртин огыл. Лач кум кана агутан мурмэке, мундыр ужара коймо годым гына, тудын онжо ласкан шёлалдэн малэн колтэн.

\* \* \*

Майук, изижэ годсэк кэлшэн илымэ йолташ ёдыржэ Чачуш дэкэ эрэак коштын. Чачуш кыдал школым тунэм пытарышэ. Кызыт тудо ышкэ йалыштыжак тунгалдыш школышто туныкта. Чачуш кугэшнылшэ ёдыр огыл. Тудо Майук йолташыжлан эрэак полша. Тёрлө книшка-влакым лудашыжэ пуэн колта. Адак ышкат лудын умылтара. Нуно коктын „Марий ёдрамаш“ журналым да „Лэнин ой“ газетым ик номэр кодыгэзэ лудын шогат. Тылэч посна тёрлө сылнэ мутан кнагам лудыт. Чачуш, Майук йолташыжын пашаштыжэ кёлэш книшкам эрэак муын пуа, адак библиотэкиштэ налаш тэмла.

Ик кастэнэ занятий пытымэнтэ Майук Чачуш дэкэ толын пурэн. Вара моло кунамсэ сэмынак книшка нэргэн мутланаш тунгалыныт.

— Чачуш,—манэш Майук.—Мый тыйын каласымэ книшкадым библиотэкиштэ кычалыктышым.

— Вара, налыч—укэ?

— Укэ. Вэсэ налын.. „У-Вэр“ колхозыш налаш, манэш.

— Ушкал ончимо нэргэн. Мыйын ышкэмынат лийаш кёлэш ыльэ,—шоктыш Чачуш. Вара шкафыштыжэ кычалаш тунгалэ.

— Чачуш, мый кызыт фэрмыштэ прэзэ-влакым виса шот дэнэ пукшаш тунгалнам. Вольыкым ындэ тошто сэмын ом ончо. Уна тый, икэчэ ойлэнат ыльыс, тудо книшкам библиотэкиштэ муын лудым. Пэш сай книшка.

Чачуш шкафыштэ книшка кычалшыжла Майук могырыш вуйжым шёрынрак ыштэн шыргыжэш.

— Майук, тый ужамат, пэшак ынлышэ улат. Мый фэрмэ вуйлатышэ дэн кутырышым. „Вара кузэрак Майукда пашам ышта. Огэш ёрканэ дыр“ манын лумын йодым. Тудо тыйым пашатлан пэшак мокта:

— Ой, укэ, укэ. Могай ёрканымэ. Книшкам эрэ лудэш. Книшка почэш вольыкым онча,—манэш. Тыгэ эрэ кнагам лудат гын, тэвэ ончо, эшэ шуко шинчымашым налат. А вара, мэ иктаж вэрэ тунэмаш колтэна.

— Тый, Чачуш, чыным ойлэт. Книшкам лудын шинчымашым йатыр налаш лийэш улмаш...

— Майук, садэ книшкадым ыжым му. Эрла кастэнэ тол. Мый кэчывалым кычал йамдылэм, йора?

— Ну, йора?

— А кызыт, тэвэ тачэ толшо „Марий ёдрамаш“ журналым лудын ончэна. Тэвэ тидэ номырышто пэшак сай ойлымаш возалтын.

— Кушто, кушто, айда лудына—манэш Майук, тэнгыл гыч тарванэн мийа.—Мый сылнэ мутан ойлымаш-влакым пэш йоратэм. Тэвэ Микалын тошто „У Вий“ журнал-влакшэ пэш шуко уло. Мый тушто йатыр ойлымаш влакым лудынам.

— Тэвэ тыштэ „Тачана“ луман ойлымаш уло, пэшак сылнэ—манэш Чачуш Вара лудаш тунгалэш:

ТАЧАНА

(Ойлымаш)

Кэнгэж эн сай жап. Кэчэ кужу, йёд кучык: кастэнэ пычкэмышалт окшу, эр ужара волгалташ тунгалэш...

Чачуш лудэш, Майук колышт шинча. Пёртыштө тымык. Пырдыж воктэнэ шагат кэча. Туштак Крупская йолташын сёрэтшэ. Майуком йоратэн шыргыжшыла койэш. Комдык почын шындымэ шкаф кёргыштө книшка влак шёрын

шүшкэдэн шындымэ. Майук тидэ шкаф мого-  
рыш ончалын колыштмо лугычак „эк, тидэ шка-  
фысэ кнагам чыла лудын вуй ушыш пышташ ыльэ,  
кунар шинчымашэм лийэш ыльэ гын“, шоналта.

Чачуш тугак лудэш. Тэвэ ик тураштэ ўдырын  
ойгыжо нэргэн кэлгынак каласалтын:

„Мүндүрнө ўжара йошкардын койын кавам  
волгалтара. Чодраштэ ик вэрэ да вэс вэрэ ка-  
йык йўклана. Тортала койын, пүнчө-влак шогат.  
Коклаштэ, лэвашла койын кож шога. Чанга ўлыл  
могырыштыла лоп воктэнэ шарангыла тўшка  
шуйнылдэн. Ўшыт вўд ўмбач, ошын койын, тў-  
тыра кыньэлэш.

Чачуш умбакыжэ лудэш:

Тачана йатыр шонэн шинча,

— Ындэ пытыш, нигуш кайаш... Лучо пыташ. Ик  
чон ала мо огыл... Мыйын ачам-авам аралышак укэ...  
Эчук... Эчуклан ўшанышаш укэ: тудо тунэмаш  
кайэн...

— Чачуш, чарнэ!—ик-канаштэ Майук кычкы-  
рал колтыш.—Тый мыланэм молан ондалэн лу-  
дат.

— Молан ондалэм?... Тугак возымо.

— Шойыштат. Тачана огыл Настий, а качыжэ  
Корий. Корий тунэмаш кайэн огыл, армийыш кайэн.

— Мом ойлэт? От ўшанэ гын, ончо? Тэвэ на!

— Мо „на“!.. Иктэш комлымо „У Вий“ книш-  
катым пуйан?

Чачуш өрө. Шкаф гычшэ кўжгү коман „У Вий“  
книшкам лукто. Майук садэ книшкам шарэн лон-  
чылышат, „тэвэ ончо“, маньэ. Чачуш налын лу-  
даш тўнгальэ. Изиде лудмэкэ санкажым коп пэ-  
рыш.

— Ну, Майук, тый чынак шуко ыглаш тўнгал-  
нат. Мый, тый дэчэт шуко тунэмшэ улам гынат,  
палэн ыжым шукто. Калинин С. Ф „Тачана“ „ой-  
лымашыжым“ 1929 ийыштэ У Вий журналэш пэ-  
чэтлалтшэ. Н. С. Еремеевын „Настий“ ойлымаш  
гыч шолыштын улмаш. Ындэ мый тыланэт кала-  
сэн кэртам. Тыгай Калинин гай авторым литэ-  
ратурный вор—маныт. А литературный ворым  
пэш огыт мокто вэт... Калинин „Тачана“ „ой-  
лымашыжэ“ чылажат шолыштмыла вэлэ чўчэш.  
Тушто Шабдар Осыпынат, Китнэ Маринат уло.  
А Еремеевыным ик мут вашталдыдэ пуртэн шын-  
дэн. Тудо шонэн Н. С. Еремеев ик „Настий“  
ойлымашым возэн да тэгак ок возо. Шонымы-  
жо йонгылыш. Н. С. Еремеев ок возо гын, Н. С.  
Лэкайын воза.

— Тугэжэ Н. С. Еремеевшэ Н. С. Лэкайн ужат?..

Тудым возымыжым „Марий ўдрамаш“ журналыш-  
тэ номыр йэда гайак лудынам,—манэш Майук.

— Чу... Майук, кө толэш?—шоктыш Чачуш.

— Адак Выльып огыл дыр?—манэш Майук.—

Тудо эртак мый дэкэм пижылдаш тōча. Такшэ  
тыгылай, пэш сай айдэмэ. Йўшө улмыжлан уж-  
мэм ок шу. Комсомол гай огыл.

— Майук, молан тугэ ойлэт. Выльып мут ко-  
лыштшо айдэмэ. Тудым сай айдэмыш савыраш  
лийэш.

Шукак ыш лий, изи ўдыр куржын пурыш.

— Акый, Майук акый, тыланэт писма уло—на!  
Майук писмам нальэ.

— Йōра, йōра шужарэм, акатым пагалмэтлан  
тау! Ындэ модаш курыж,—маньэ. Ышкэнжын шин-  
чажэ шыргэ воштылэш. Писма кадтам почын со-  
дор гына лудаш тўнгальэ:

Йōраталмэ тангэм дэнэ

Кид кучалын ваш лийаш,

Ок лий ындэ мүндүр вэр гыч

Кўчык кидым шуйалдаш.

Тачсэ кэчын кумыл нōлтын

Мыйэ школыш ошкылам;

Тошто ойго ындэ кодын

Чын командир мый лийам.

Тангэм вучо, кэч ит вучо,

Вашкэ ындэ мый ом тол.

Ондалалтын тый ит вучо,

Пылшэм садак огэш кол.

Кирилов Матвэй

Майукын тўсыжō койын чэвэрга. Вара пудэшт-  
шаш гай лийын шинча лук гычшо ош пырчылан  
вўд-влак „чылт-чылт“ чўчалдыт. Чачушынат ло-  
гар пундашыш комыльа толын, кугун шўлалда.  
Вара коктынат ик-канаштэ мўгыралтэн шортын  
колдышт.

Кузэ от шорт. Вэт Мачушын шыма лужга йан-  
дар йўкшō Майукын пылшэш кок ийгодым раш  
шоктэн. Кок ий гоным нуно ўйак-мўйак илэн рвэзэ  
пагытым эртарэныт. Кок ий гоным нунын кок-  
лаш имым чыкал кэртшэ лийын огыл. Армийыш  
каймыжэ гонымат Мачуш Майуклан ўшандарэн  
ойлэн:

— Майук, шўм-кылэш пижшэ йōратымэ та-  
нгэм, вучо... Мыйын толмэшкэм вучо... Мый ты-  
йым ший дэн огыл, шōртнō дэнат ом вашталтэ.

Майук тунам шинча вўдым йоктарэн кодын.  
Йōратымэ Мачуш тангэ дэч ойырлымыжо шуын  
огыл. А кызыт... Кызыт „Ондалалтын тый ит вучо“.

Майук дэн Чачуш тугак шортыт. Ўдрамаш ку-  
мыл пушкыдо, мом ыштэт, каваржэ. Нунын шор-

тын шинчымашкышт пөрт мушшо Опанас кува ок пуру ыльэ гын, тачат шортыт ыльэ дыр.

\* \* \*

Кэчэ кэчын эрта—тыгэ тылзэ тэмэш. Тылзэ тылзыш чумыргэн — идалыкымат эртаря. Тыгэ жап эрта, тыгэ ўмыр эрта. Илышэ айдэмын кап кыл пэнгьдэмэш—уш акыл писэмэш.

Клуб. Калык „шын-шын“. Сцэныштэ кугу ўстэл йошкар шовыч дэнэ лэвэд шындымэ. Ўстэл төрыштө шинчалыкан айдэмэ калык ўмбака ончыштэш. Тудо ала могай палмыжым кычалшыла койэш. Тудын воктэнэ колхоз вуйлатышэ, адак йошкарармэйэц ала мом шонэн возэн шинча. Тудын тувыр шўша кок могырыштыжо кум йошкар тамка гыч уло.

Клуб йырым-йыр түрлө сурэт. Лозунго-влак: кэч куш ончал эртак тый дэнэт мутланат. Йэнг түшкаштэ, ончылнырак кок ўдрамаш мутланэн шинчат. Чакырак лийат гын, пылшышкэтат пэрна.

Чачуш, мыйым илыш корныш чылт книшкак лукто. Книшкажлан тый шўмэштарышыч. Мый тидэ кум ий коклаштэ могай книшкам лудын пытарэн омул гын?

— Чынак, Майук, так изи гыч тўнгалын, кушко шуыч. Ондакшэ, тый изи брошюркэ-влакым гына лудат ыльэ. А кызыт совет писатэль Горькийын, тошто писатэль Островский, Л. Толстой, Пушкинэт, чыла лудын лэктынат.

— Тидэ шотышто тыйын шагал тунэмшэ-влак лудын шогаш кружокым почмэт пэшак кугын полшыш. Кызыт мый...—Майук адак ала мом йэшарнэжэ ыльэ да, сцэныштэ „Шыпланыза!“ манмэ йўк шоктымо дэн мутышт кўрылто.

— Колхозник йолташ-влак—тўнгальэ колхоз вуйлатышэ.—Тачсэ кэчын колхоз озанлыкнам чыла шэрын, ончык каймынам, ситыдымашнам тэргэн, сай паша ыштышым моктэн пөлөкым пуэна, лодыр-влакым шылдалына.

— Мэмнан колхозна кэчын вийангэш, кушкэш. Кодшо ий 1452 гектар мландэ гыч шурным погышна гын, тэний 1700 гектар гыч погышна. Ожно ик гектар мландэ гыч 7—8 цэнтнэр киндым нална ыльэ гын, кызыт 12—15 цэнтнэрым налына. Тидэ мландым моштэн агройөн почэш ыштымына дэн лийэ...

Ушкал фэрмыштэ ончыл ий 140 вуй ушкал ыльэ гын, ўмаштэ 180 вуйыш, а тэний 227 вуйыш шуын. Ожно ик ушкал 3 литр шөрым гына пуа ыльэ гын, кызыт 8 литр гыч лўшталдэш.

Тидэ Михайлова Майукын книшка почэш моштэн ончымыжо дэн лийын.—Тыгэ колхоз вуйлатышэ Миронов иктаж шагат кутырыш. Тудын почэш шинчалыкан айдэмэ кынъэл шогальэ.

— Йолташ-влак,—маньэ тудо.—Майук гай айдэмылан нимогай наградат жал огыл. Майук тулык куван ўдыржө, шагал тунэмшэ. Тугэ гынат, книшкалан шўмэшкымыжэ дэн, кўлэш книшкам лудын шогымыжо дэн ушкал фэрмым ончыл вэрыш лукто. Тудо ушкал лўштыма гыч тўнгалын фэрмэ вуйлатымаш шуын.

Тудын пашажэ колхозникланат шинча ончылно. Ушкалым, презым нормо дэн вольык кап виса шот дэн пукша. Кормо тудын ик ийат ок ситэ огыл. Арулык шот кўлэш вэрыштэ. Учот сай шындымэ. Район көргыштө ончыл вэрыш лэкомыжлан мыйым РайЗО, Майўклан пөлөкым пуаш колтэн. Мэ тачэ тудлан 500 тэнгэ окса дэн пөлөклэна. Вольык ончымаштэ тудын кугу опыштэ уло. Садлан Михайлова Майук йолташым вэтэринарлан тунэмаш тэхникумыш колтэна.

Сово кырымэ залым шэргылтара.

— Майукым сцэныш! Майукым сцэныш!—йўк-влак шоктат.

Майук сцэныш кўза.

— Майук пу кидэтым, пу кидэтым, тангэм!—манэш йошкарармэйэц.

— Мачуш,—манэш Майук, түрвыжө „лыбэ-лыбэ“ лийэш. Вара шўлышым налын пэнгьдын пэлэшта.—Мачуш,—кидэм пуэм! Мый кидэм тыланэт огыл, йошкар командирлан пуэм. А тый, Майук дэн огыл, фэрмэ пашаштэ знатный ударнице дэн кидым кучэт. Тый мыйын тангэм отул. Мыйын тангэм тракторист Вылып. Мый тудым, комсомол лўмжым йомдарэн шуктышо, йўшө айдэмэ гыч трактористыш луктым. А тыйын тангэт кугун тунэмшэ—инжэнэрка... Тидэ сай. Тугэ гынат, мый иктылан гына ом көнө. Тый армий гыч школыш логалмэкэт, куанымэт дэн почэла мут сэмын возэн колтышыч. Тый шонышыч: „ындэ мый кугу айдэмэ лийам. Эл аралымаштэ кугын полышым пуаш тўнгалам. А Майук... Майук йалысэ, шагал тунэмшэ...

— Майук йолташ,—манэш Мачуш.—Тидэ мутэт пугыракат чын. Мый кугу титакан улам. Ышкэ титакэм уло калык ончылан раш луктын каласэм: илышын ончык каймыжэ дэн пырля цэнтгэлан кодшо марий ўдрамашат тунэмын социализм ыштымаштэ активнэ полшэн знатнэ йэн лийэш.

Кызыт мый, шочмо социалист элнам аралышэ айдэмэ улам гын, Майук йолташ социалист элнам пэнгьдэмдаш полшышо айдэмэ.

Тидэ кок кугу пашаштынат, шинчымаш эн кугу вий! Шинчышан лийаш—книшкалан шўман лийман.

# БИБЛИОТЭК ПАШАШТЭ КОНКУРС ЭРТАРЫМЫН УСЛОВИЙЖЭ

## Улшо библиотэким пэнгүдэмдымэ нэргэн

Район көргысө шэмэр калыкым библиотэкиш шупшын, чыла колхозым да совхозым пэрэдвижкэ да книшка нумалмаш дэн авалташ. Книшкам да газэтым эрэ лудын шогышо влакым шукэмдэн, массэ пашам сайэмдаш.

### 1. Книшкам шукэмдымэ нэргэн

Йалласэ библиотэклаштэ да лудмо пөртлаштэ книшкан шукылыкшым 2000-ыш шуктыман. Тыжэчын 1000-жэ комлымо книшка-влак лийман. Районласэ библиотэклаштэ 4000 книшкаш шуктэн, 2000-жэ комлыман книшка лийман. М.Т.С. пэлэн библиотэклаштэ 3000 книшкаш шуктэн, пэлыжэ комлыман лийман.

Чыла книшкат партий да правительствын рэшэнийжым шуктышо, колхозник дэн пашазын политик да культур шинчымашыптым нөлталаш полшышо лийман.

### 2. Библиотэкин озанлыкшым пэнгүдэмдыман

Библиотэк пөртым, лудмо залым сайэмдэн, библиотэклан күлэш үзгарым ситышын ышташ; книшка комлымо мастэрскойым почаш. Тидэ пашаш колтымо оксам моштэн кучылтман. Книшка йоммашым пытараш. Книшкам иктэ котдэ инвэнтар книшкаш пуртыман.

Библиотэкиш сай пашазым шогалтэн, тудын илыш йўлажым сайэмдаш.

### 3. Библиотэким угыч почмо нэргэн

У районлаштэ, кугу колхоз да совхоз адак пашазэ районлаштэ (кушто укэ гын) библиотэк-влакым чыла правилым шуктэн угыч почэдыман.

### 4. Библиотэкиш мэр вийым шупшмо нэргэн

Чыла районласэ библиотэк пэлэн библиотэк совет лийман, тудын пашажым эрзак сайэмдыман. Тидэ советыш, пашам вийан ышташлан йал советысэ культсэкция гыч, колхоз правлений гыч да пионьэр, комсомол адак профсоюз организаций-влак гыч лўмын ышкэ йынгыштым пуртыман. Шэмэр калык кокла гыч пашам вийан ыштэн кэртшым туныктэн йамдылаш да колхозыш книшка нумалмэ пашам ышташ шогалтыман.

## 5. Библиотэк-влаклан угыч книшкам колтымо нэргэн

Колхозласэ да йал советласэ лудмо пөрт, библиотэк-влаклан чылаштанат, районласэ книшка шарышэ да МТС пэлэнсэ библиотэк влакат план шот дэнэ книшка-влакым колтыл шогышт. Чыла книшкамат ончэн налын, колхозлан қэлшышэ, библиотэк правил дэн ыштэн йамдылмэ книшкам гына колтыман. Книшка колтымашым нигунарат кужу жапыш шуйман огыл. Пэчэтлалт лэкшэ книшка нэргэн тэмлымэ спискым колтэн шогаш. Тидэ пашам радио коч да газет кочат эрзак увэртарэн шогыман.

### Конкурсим увэртарымэ да вуйлатымэ нэргэн

1. Конкурсим вуйлаташ чыла районлаштат комиссий лийман. Райкомол, рай-ОНО, профсоюз, райбиблиотэк да районласэ газет паша йэнг коклагыч тидэ комиссийыш пурат. Тидэ комиссий область альэ край комиссийыш ышкэ ўмбақыжэ мом ыштышашлан обэзатэлыствэ налмыжым увэртарэн конкурсыш пурташ йодэш.

2. Кўшыл органысэ, область альэ крайысэ комиссий тидэ пашам тылзэ вуйэш тэргэн, пўтынь ушэмысэ конкурс комитэтыш пашан кузэ каймыжэ нэргэн увэртарэн шога.

### Прэмий нэргэн

Сай паша ыштышылан тыгай прэмий пуалтэш: библиотэк пашам сайэмдышэ районлан 3 прэмий: пэрвой прэмий—25000 тэнгэ, кокымышо дэн кумышо прэмий 15000 тэнгэ гыч. Тидэ прэмий районласэ библиотэк-влакым пэнгүдэмдаш колталтэш.

МТС-влаклан—5 прэмий 15000 тэнгэ.

Областной советлан 20 прэмий—6000 тэнгэ.

Совхоз-влаклан 10 прэмий—30000 тэнгэ.

Колхоз-влаклан 20 прэмий—50000 тэнгэ.

Коллектор-влаклан 10 прэмий—25000 тэнгэ.

Конкурс эртарымэ пашаштэ—кўшнө ончыктымо условийым шуктышо-влаклан: посна колхозник, служышо, комсомол члэн, пионьэр, учитыыл, лудмо пөрт вуйлатышэ, йошкар пусак пашазылан, книшка лудшо да библиотэкиштэ паша ыштышэ влаклан чылажэ 50000 т. прэмийлаң ойырымо.

Отв. редактор Е. Сидоркина. Секретарь Глушкова. Техредактор Л. Васильев. Ксерктыр Е. Андреев.

Погаш 1935 ий 26-IX, пэчэтыш 16-X пумо. Мароблит № 193. Заказ № 120. Тираж 100 экз. Кагаз кугыт 62—94/8 1,75 пэчэт лист 1,75 автыр лист. Маргосиздатын 1-й типографийжэ, Йошкар-Ола, Совет урэм, 54

# МАРИЙ ӰДРАМАШ

**ЖУРНАЛ  
ШЭРГЭ  
ОГЫЛ.**

**ТУДЫМ КАЖНЭ КОЛХОЗНИЦЭ ДЭН ШЭМЭР  
ӰДРАМАШ НАЛЫН КЭРТЭШ.**

### журналын акшэ:

12 тылзэ . . . . .	6 тэнгэ.	3 тылзэ . . . . .	1 т. 50 ыр.
6 тылзэ . . . . .	3 тэнгэ.	1 тылзэ (посна №)	50 ыр.

### ПОДПИСКЫМ ЫШТАШ ВАШКЫЗА!

## МАРИЙ ОБЛАСЬ КУГЫЖАНЫШ САВЫКТЫШ ТЫГАЙ КНАГАМ УЖАЛА:

И. Сталин. Йошкар армий академий ту-  
нэм пытарышэ влакым лукмо годым  
ойлымыжо . . . . . 10 ыр.  
В. Лэнин дэн И. Сталин. Социалис тага-  
сымаш нэргэн . . . . . 60 ыр.  
К. Ворошилов. Лэнин, Сталин дэн Йошкар  
армий . . . . . 1 тэнг.  
Сэргэй Миронович Киров . . . . . 60 ыр.  
Г. Рыклин. Георгий Димитров . . . . . 30 ыр.  
Валэриан Владимирович Куйбышэв . . . . . 30 ыр.  
ВКП(б) Рүдө Комитэт плэнунын рэзольу-  
цыж-влак . . . . . 20 ыр.  
С. Драбкина. Сарлан сар . . . . . 40 ыр.  
В. Молотов. ССР Ушэм конституцыш ик  
мынбар вашталтышым пуртымо нэргэн . . . . . 30 ыр.  
Карпинский. Социализм вэрч кучэдалмаш  
(политучэбник) . . . . . 2 т. 25 ыр.  
В. Молотов. Киндылан картычкэ систэ-  
мым пытарышэ нэргэн . . . . . 40 ыр.  
В. Сорин. Владимир Ильич Лэнин . . . . . 50 ыр.  
Савельев. Шарнымаш . . . . . 1 т. 50 ыр.  
Яндулин А. Ф. Прэзэ ончышын памьат-  
кыжэ . . . . . 20 ыр.  
Шиан-Ю. Совет Китайысэ йоча влак . . . . . 25 ыр.  
Ялкайн Я. Сылнымут нэргэн мут . . . . . 80 ыр.  
Трахтенберг. Москвичкэ (пийэс) . . . . . 60 ыр.  
Веселовский. Шорык ашнымаш . . . . . 25 ыр.

Лучинцэва дэн Ласточкин. Сурт кайыкым  
ашнымаш . . . . . 35 ыр.  
Пантелеев. Шагат (ойлымаш) . . . . . 60 ыр.  
Житков Б. Тэлэграм . . . . . 25 ыр.  
Сэйфулина Л. Закон пудыртышо-влак  
(ойлымаш) . . . . . 30 ыр.  
Олык Ипай. Пионьэр муро (йоча почэла-  
мут-влак). . . . . 40 ыр.  
А. Ф. Тэрэхов. Пагалымэ йунат (пакчаштэ  
түрлө опытым ыштымэ нэргэн) . . . . . 50 ыр.  
Задонский. Шкэнан паша (пийэс) . . . . . 75 ыр.  
Либэдинский Ю. Арнья (повэсть) . . . . . 70 ыр.  
Малов Ф. Куго паша (вольык ашнымэ  
фэрмысэ паша нэргэн ойлымаш) . . . . . 1 т. 20 ыр.  
Сэлэзньова. „Карамэль“ (куго урлык прэ-  
зым куштымо нэргэн ойлымаш) . . . . . 65 ыр.  
Задонский. Вэс илыш (агитпийэс) . . . . . 60 ыр.  
Сэрафимович. Йоча (ойлымаш кнага) . . . . . 70 ыр.  
Субботин. Вэс шүм (пийэс) . . . . . 65 ыр.  
Тургэнэв И. С. Муму (повэсть) . . . . . 30 ыр.  
П. Власов. Пёрвөй палэ (пийэс) . . . . . 35 ыр.  
С. Г. Чавайн Акпатыр (4 кыдэжан историй  
драмэ) . . . . . 1 т. 50 ыр.  
М. Горький Аважэ (1-й ужаш) . . . . . 2 т. 50 ыр.  
Г. Йэфруш. Йэшэм (пийэс) . . . . . 30 ыр.  
Осмин Йыван. Утукым (йочалан почэламут) 45 ыр.  
Тургенев. 4 ойлымаш . . . . . 60 ыр.

Кнага-влакым Маргизын чыла магазинлаштыжэ налаш лийэш. Заказым тыгай адрэс дэн колтыза:

**Йошкар-Ола, Совет урэм, 60, Маргосиздат торготдэлла.**

Икв. № 44

Ц. 1937  
Акт №  
Судан д.